

Draaiboek opvorderingen

1. Algemeen

De Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken – Algemene Directie Civiele Veiligheid heeft de procedure voor opvorderingen verankerd in artikel 181 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid. De procedure is verder beschreven in het [Koninklijk besluit van 25 april 2014](#) tot vaststelling van de modaliteiten van de opvorderingsbevoegdheid bedoeld in artikel 181 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid. (Zie bijlagen 1 en 2)

Een opvordering of opeising is een **uitzonderlijk mechanisme**, waarbij het gebruik of de eigendom toegeëigend wordt zonder toestemming van de eigenaar. Als de prestatie of het goed verkregen kan worden op vrijwillige basis, via een huur of andere, is deze manier altijd te verkiezen. Opvordering is alleen mogelijk als de bevoegde openbare diensten niet beschikbaar zijn of wanneer er een gebrek is aan bepaalde zaken. Het is aan de instantie die opvoordert om de omstandigheden hiervoor te rechtvaardigen.

De opvordering kan zowel voor voertuigen van De Lijn die rijden in regie als voor exploitanten.

1.1. Wie kan opvorderen

- De Minister van Binnenlandse Zaken (voor heel België)
- De burgemeester (op het grondgebied van zijn gemeente)
- De zonecommandant of, via delegatie, de officieren van de hulpverleningszones (op het grondgebied van de hulpverleningszone)

Via delegatie door de Minister van Binnenlandse Zaken:

- voor wat betreft het hele Belgische grondgebied, de directeur-generaal van de civiele veiligheid en de adviseur-generaal van de operaties;
- voor wat betreft het grondgebied van hun respectievelijke provincie, de provinciegouverneurs en de hoge ambtenaar voor Brussel;
- voor wat betreft hun respectievelijke interventiegebieden, de leidinggevende ambtenaren van de operationele eenheden van de civiele bescherming

Meer informatie?

Heb je specifieke vragen, neem dan contact op met veiligheid.beveiliging@delijn.be.

1.2. Kosten

De kosten verbonden aan de opvordering worden gedragen door de overheid die overgegaan is tot de opvordering, zijnde de Staat (Minister, AD Civiele Veiligheid, gouverneurs, leidinggevende ambtenaren van de civiele bescherming), de gemeente (burgemeester) of de hulpverleningszone (zonecommandanten of brandweerofficieren).

2. Opvordering naar aanleiding van onverwachte grootschalige arrestaties

2.1. Kader

“Onverwacht” – iets wat gebeurt zonder dat men het had voorzien of erop had gerekend; iets dat niet voorspeld of gepland was.

“Grootschalig” - betrekking hebbend op of uitgevoerd op een grote schaal; iets dat omvangrijk is in omvang, aantal, reikwijdte of impact.

Wanneer een onverwachte grootschalige actie plaats vindt, kan de politie overgaan tot arrestaties. Daarbij zijn er twee mogelijkheden:

- a. De actie/het protest is vreedzaam: de arrestanten gaan rustig mee naar het cellencomplex om het proces te doorlopen
Voorbeeld: het onverwachte protest van extinction rebellion in de haven van Gent. Eens gearresteerd gingen de personen zonder verdere problemen mee naar het cellencomplex, wetende dat eens het administratieve luik achter de rug, zij gewoon naar huis kunnen terugkeren.
- b. De actie/het protest is gewelddadig: de arrestanten gebruiken geweld tegen personeel, externe partners, infrastructuur, al dan niet onder invloed van alcohol en/of drugs.
Voorbeeld: voetbalsupporters van rivaliserende ploegen komen onverwacht met elkaar in aanraking en gaan op de vuist.

2.2. Processtappen

I. Aanvraag opvordering

De opvorderende instantie (zie punt 1.1) contacteert dispatching De Lijn van de betrokken provincie. Dit kan in geval van uiterste hoogdringendheid telefonisch zijn waarbij de vraag van de opvordering gesteld wordt.

Details:

- Waarvoor wordt er opgevorderd: omstandigheden die de opvordering rechtvaardigen
- Waar worden de voertuigen van De Lijn verwacht
- Wanneer moeten de voertuigen aanwezig zijn

- Hoeveel voertuigen worden opgevorderd

Deze telefonische opvordering moet zo snel mogelijk gevolgd worden door een schriftelijke bevestiging, met motivering van de hoogdringendheid.

Het **opvorderingsbevel** wordt in principe **schriftelijk** geformuleerd, en moet op zijn minst de volgende gegevens vermelden:

- de **omstandigheden** die de opvordering rechtvaardigen;
- de **aard**, de **hoeveelheid** en de **duur** van de opgelegde prestaties;
- de **voorwaarden** waaronder de prestaties moeten worden uitgevoerd.

II. Analyse dispatching

Dispatching gaat na in welke mate De Lijn inderdaad kan ingaan op deze opvordering:

- Staan er voertuigen beschikbaar op de stelplaats? Dichtbij of verder af van de gevraagde locatie?
- Zijn er chauffeurs beschikbaar?
- Is eventueel een andere rijbekwame medewerker beschikbaar om te rijden met het voertuig?
- Indien er geen voertuigen beschikbaar zijn op de stelplaats, welke hoogfrequente lijnen kunnen bekeken worden om hier een aantal voertuigen uit te halen?
- Zijn voertuigen van exploitanten beschikbaar?
- Zo veel mogelijk camera voertuigen inzetten.

III. Communicatie over beschikbaarheid

Dispatching informeert over één van volgende mogelijkheden:

- Voertuigen en chauffeurs zijn beschikbaar en zullen op het gevraagde moment aanwezig zijn.
- Voertuigen en chauffeurs zijn beschikbaar maar pas vanaf een later moment – dispatching vraagt na wat de tijdslimiet is.
- Voertuigen en chauffeurs zijn niet beschikbaar.

IV. Opdracht uitvoeren opvordering

Wanneer voertuigen en chauffeurs beschikbaar zijn, wordt de opdracht uitgeschreven voor de chauffeur. Hierin staan alle details van de opdracht.

Op vraag van de opvorderende instantie kan tevens een COOI ter beschikking gesteld worden. Een COOI is een lijncontroleur die tussenpersoon is tussen dispatching van De Lijn en de verschillende diensten op het terrein.

De chauffeur begeeft zich ter plaatse en meldt zich aan bij dispatching met het uur van aankomst.

- Vreedzaam
 - Gelede voertuigen kunnen ingezet worden.

- Politie zet de arrestanten op het voertuig. Arrestanten zitten neer op een zitplaats. Verantwoordelijkheid van politie als arrestanten op de vloer moeten zitten.
- X-aantal agenten reizen mee, blokkeren de deuren en begeleiden de chauffeur.
- Gewelddadig
 - Voorkeur voor standaard voertuigen vanwege een kleinere ruimte om te controleren.
 - Politie zet de arrestanten op het voertuig.
 - Politie voorziet voldoende agenten om de deuren te blokkeren, de chauffeur te begeleiden en doorheen het voertuig aanwezig te zijn.
 - Alle arrestanten zitten neer op een zitplaats om overzichtelijkheid te bewaren. Verantwoordelijkheid politie.

V. Einde van de opvordering

Wanneer de opvordering afgelopen is

- Meldt de chauffeur dit aan dispatching en doet onmiddellijk rondgang in het voertuig. Chauffeur maakt duidelijke foto's van eventuele schade.
- Dispatching maakt een verslag op met alle gegevens en vult aan met o.a.
 - Het einduur van de interventie
 - Het aantal gereden kilometers
 - Eventuele schade aangebracht aan het voertuig
- Camerabeelden worden veiliggesteld
 - Bij schade kunnen deze dienen om de dader te identificeren en aangifte te doen
 - Politie heeft mogelijk de beelden nodig in kader van hun verder onderzoek
- Bij agressie en/of schade veroorzaakt door de arresten stelt politie meteen de nodige processen-verbaal op.

VI. Betaling onkosten

Na uitvoering van de opvordering, verschaft de verzoekende overheid een ontvangstbevestiging van de prestaties/ geleverde goederen geleverd aan de opgevorderde personen of aan de personen die het effectieve genot van het goed hebben.

De gegevens van de opvordering worden bezorgd aan de afdeling Financiën van De Lijn voor de facturatie van de gemaakte kosten.

De kosten voor opgevorderde voertuigen van exploitanten wordt via De Lijn verrekend (zie verder, punt 5).

3. Opvordering naar aanleiding van zware incidenten/noodsituaties

3.1. Kader

“Zwaar incident” - een gebeurtenis met ernstige gevolgen voor personen, eigendommen, de omgeving of de continuïteit van processen, waarbij vaak sprake is van letsel, grote schade, maatschappelijke ontwrichting of een aanzienlijke inzet van hulpdiensten.

Voorbeelden:

- Een grote brand in een woonwijk
- Een ernstig verkeersongeval met meerdere voertuigen en slachtoffers
- Een chemisch lek in een fabriek met evacuatie van de omgeving

Zware incidenten hebben meestal een weerslag op het verkeer waarin ook de voertuigen van het openbaar vervoer zich bewegen. Dit heeft dus een impact op de uitvoering van de dienst.

3.2. Processtappen

Gezien voertuigen van De Lijn zich in de buurt van het zware incident kunnen begeven, is het mogelijk dat een voertuig ter plaatse opgevorderd wordt om betrokkenen onmiddellijk te vervoeren naar een veiligere locatie.

1. Aanvraag opvordering

Dispatching wordt telefonisch gecontacteerd door de bevoegde instantie met de vraag een aantal voertuigen ter beschikking te stellen voor de evacuatie van betrokkenen. De hoogdringendheid wordt gemotiveerd.

Eventueel werd reeds een voertuig opgeëist. Op dat moment stelt de chauffeur dispatching op de hoogte via de radio.

De opvorderende instantie bevestigt dit tevens zo snel mogelijk in een schriftelijk opvorderingbevel via de formulieren die door BiZa ter beschikking werden gesteld. De hoogdringendheid moet gemotiveerd worden. (zie supra, 2.2)

2. Uitvoeren opdracht

Wanneer voertuigen en chauffeurs beschikbaar zijn, worden deze ter plaatse gestuurd.

Op vraag van de opvorderende instantie kan tevens een COOI ter beschikking gesteld worden. Een COOI is een lijncontroleur die tussenpersoon is tussen dispatching van De Lijn en de verschillende diensten op het terrein.

De chauffeur begeeft zich ter plaatse en meldt zich aan bij dispatching met het uur van aankomst.

3. Einde opvordering

Wanneer de opvordering afgelopen is

- Meldt de chauffeur dit aan dispatching en doet onmiddellijk rondgang in het voertuig. Chauffeur maakt duidelijke foto's van eventuele schade.
- Dispatching maakt een verslag op met alle gegevens en vult aan met o.a.
 - Het einduur van de interventie
 - Het aantal gereden kilometers
 - Eventuele schade aangebracht aan het voertuig
- Camerabeelden worden veiliggesteld
 - Bij schade kunnen deze dienen om de dader te identificeren en aangifte te doen
 - Politie heeft mogelijk de beelden nodig in kader van hun verder onderzoek
- Bij agressie en/of schade veroorzaakt door de inzittenden stelt de politie meteen de nodige processen-verbaal op.

4. Betaling onkosten

Na uitvoering van de opvordering, verschaft de verzoekende overheid een ontvangstbevestiging van de prestaties/ geleverde goederen geleverd aan de opgevorderde personen of aan de personen die het effectieve genot van het goed hebben.

De gegevens van de opvordering worden bezorgd aan de afdeling Financiën van De Lijn voor de facturatie van de gemaakte kosten.

De kosten voor opgevorderde voertuigen van exploitanten wordt via De Lijn verrekend (zie verder, punt 5).

4. Drukkere bezetting bij recreatiedomeinen/evenementen

4.1. Kader

Recreatiedomeinen worden veelal bediend via het geregeld vervoer. Deze vaste lijnen zijn reeds voorzien op verhoogde drukte tijdens bepaalde piekmomenten.

Opvordering van voertuigen zal dus slechts in zeer uitzonderlijke situaties gebeuren in geval van een hoogdringende, niet-voorzien situatie.

4.2. Processtappen

Hoewel De Lijn reeds de nodige voorzieningen heeft getroffen is het mogelijk dat het geregeld vervoer toch onvoldoende is.

- Chauffeurs op de geregelde lijn melden aan dispatching dat er een onverwachte grotere hoeveelheid reizigers vervoerd moeten worden.
- Dispatching gaat na of extra voertuigen ingezet kunnen worden.

Deze ingreep is een beslissing intern De Lijn en kan dus niet gefactureerd worden. Dit is een uitbreiding van het bestaande geregeld voervoer.

Uitzonderlijk kan de burgemeester of korpschef de hulp inroepen van De Lijn om meer voertuigen ter beschikking te stellen. Deze opvordering kan dan wel gefactureerd worden.

5. Verzekeringen en kosten

5.1. Verzekering

De Lijn is haar eigen verzekeraar BA motorrijtuigen en blijft dus verantwoordelijk voor eventuele schadevergoeding naar aanleiding van een ongeval aan zwakke weggebruikers.

5.2. Kosten

In bijlage 3 wordt een overzicht aangeboden van de mogelijke kosten in kader van een opvordering. Deze kosten omvatten niet-limitatief:

- Voertuigkosten : energie, verzekering, onderhoud, ...
- Loonkost van de chauffeur
- Afschrijvingen van het voertuig
- Inzet van lijncontrole
- Kost voor het reinigen van de voertuigen

Bijlage 1 – Procedure voor opvorderingen gebaseerd op artikel 181 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid.

2020-03-30_procedure
voor opvordering

Procedure voor opvorderingen gebaseerd op artikel 181 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid

1. Garanderen dat de opvordering het enige mogelijke middel is om het vooropgestelde doel te bereiken.

Een opvordering of opeising is een **uitzonderlijk mechanisme**, waardoor de openbare overheid prestaties oplegt aan fysieke personen of rechtspersonen, of zich het gebruik of de eigendom toe-eigent van roerende goederen of het gebruik van onroerende goederen, zonder dat de toestemming van die personen of van de houders van die goederen vereist is. Als de prestatie of het goed verkregen kan worden op vrijwillige basis, via een huur of andere, altijd deze manier verkiezen.

2. Precies de opgevorderde fysieke persoon of de rechtspersoon (naam, voornaam, adres, ...) **bepalen**.

Precies de opgevorderde goederen (hoeveelheid, ...) **bepalen**.

3. **Drie documenten moeten worden opgesteld.** Type-formulieren zijn ontworpen om u te helpen met het opstellen van deze drie documenten.

a) Het opvorderingsbevel.

Het opvorderingsbevel wordt in principe **schriftelijk** geformuleerd, en moet op zijn minst de volgende gegevens vermelden:

- I. de **omstandigheden** die de opvordering rechtvaardigen;
- II. de **aard**, de **hoeveelheid** en de **duur** van de opgelegde prestaties;
- III. de **voorwaarden** waaronder de prestaties moeten worden uitgevoerd.

In geval van uiterste hoogdringendheid, kan het opvorderingsbevel mondeling geformuleerd worden. In dit geval bevestigt de verzoekende overheid het bevel zo snel mogelijk schriftelijk, met motivering van de hoogdringendheid.

b) De ontvangstbevestiging van het opvorderingsbevel.

Het opvorderingsbevel moet rechtstreeks worden betekend met ontvangstbevestiging door de verzoekende overheid :

- IV. aan de natuurlijke persoon in geval van individuele opvordering;
- V. aan de persoon die verantwoordelijk is voor de organisatie in geval van collectieve opvordering;

- VI. aan de persoon die het effectieve genot heeft van het goed in geval van de opvordering van goederen.

In geval van opvordering van goederen in gebruik, moet op voorhand en op tegensprekelijke wijze een boedelbeschrijving worden opgesteld, zodat eventuele beschadigingen of transformaties aan het einde van de opvordering kunnen worden vastgesteld. Dat is niet nodig voor verbruiksgoederen. Als de ontvangstbevestiging de boedelbeschrijving overneemt, wordt deze getekend door de afgevaardigde van de minister die ter plekke aanwezig is.

c) De ontvangstbevestiging van prestaties / geleverde goederen.

Na uitvoering van de opvordering, verschaft de verzoekende overheid een ontvangstbevestiging van de prestaties / geleverde goederen geleverd aan de opgevorderde personen of aan de personen die het effectieve genot van het goed hebben.

Die bevestiging zal onmiddellijk kunnen worden ondertekend door de afgevaardigde van de Minister die ter plekke aanwezig is indien het/de goed(eren) worden overhandigd of de prestatie(s) worden uitgevoerd op het moment van de opvordering.

4. Wie kan opvorderen ?

De **Minister van Binnenlandse Zaken** (voor heel België)

De **burgemeester** (op het grondgebied van zijn gemeente)

De **zonecommandant** of, via delegatie, **de officieren van de hulpverleningszones** (op het grondgebied van de hulpverleningszone)

Via delegatie door de Minister van Binnenlandse Zaken:

- voor wat betreft het hele Belgische grondgebied, de **directeur-generaal van de civiele veiligheid en de adviseur-generaal van de operaties**;
- voor wat betreft het grondgebied van hun respectievelijke provincie, de **provinciegouverneurs** en de **hoge ambtenaar** voor Brussels;
- voor wat betreft hun respectievelijke interventiegebieden, de **leidinggevende ambtenaren van de operationele eenheden van de civiele bescherming**.

5. Kosten.

De kosten verbonden aan de opvordering worden gedragen door de overheid die overgegaan is tot de opvordering, zijnde de Staat (Minister, AD Civiele Veiligheid, gouverneurs, leidinggevende ambtenaren van de civiele bescherming), de gemeente (burgemeester) of de hulpverleningszone (zonecommandanten of brandweerofficieren).

In uitvoering van artikel 181, § 2 van de wet op de civiele veiligheid, worden de kosten van de uitgevoerde opvorderingen door de burgemeester/zonecommandant voor het goed functioneren van de diensten in de gemeente/zone gedragen door de gemeentelijke/zonale begroting.

De kosten van de opvorderingen uitgevoerd door de burgemeester/zonecommandant om bijzondere maatregelen te nemen in het kader van de Covid-19-pandemie en waarvoor hij

het akkoord van de gouverneur verkregen heeft (waarvoor hij zelf het akkoord verkregen heeft van de Minister) zullen kunnen worden aangerekend op de interdepartementale provisie voor de Covid-19-pandemie.

Zowel voor de opvorderingen van goederen als van personen, kan de schadevergoeding in onderlinge overeenstemming tussen de persoon die het voorwerp uitmaakt van de opvordering en de overheid geëvalueerd worden. Dit akkoord is vermeld in **de ontvangstbevestiging van het opvorderingsbevel** die zal worden ondertekend door de afgevaardigde van de Minister die ter plekke aanwezig is.

Bij gebrek aan akkoord, stelt de verzoekende overheid zelf het bedrag van de schadevergoeding vast. Zij betekent haar beslissing aan de betrokken persoon binnen de vijftien dagen volgend op het einde van de opvordering.

In geval van onenigheid over het vastgestelde bedrag, kan de betrokken persoon de schadevergoeding betwisten per aangetekend schrijven gericht aan de verzoekende overheid binnen de 30 dagen vanaf de betekening op straffe van verval. De verzoekende overheid beslist en deelt haar beslissing mee per aangetekend schrijven aan de betrokken persoon binnen de 30 dagen vanaf de ontvangst van de betwisting.

Als de opvordering van personen betrekking heeft op het personeel van de opvorderende overheid

(brandweerlieden voor de zones, personeelsleden voor de civiele bescherming, operatoren voor de 112), is er geen reden om de schadevergoeding voor prestaties in onderlinge overeenstemming te bepalen. De opgevorderde personen zullen namelijk betaald worden in uitvoering van het statuut dat op hen van toepassing is.

Bijlage 2 – Artikel 181 van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid.

TITEL XI. - Opvordering en evacuatie

Art. 181. [Vervangen bij W. van 21 december 2013, art. 109. (inw. onbepaald) (B.S. 31.12.2013) –

§ 1. De minister of zijn [gemachtigde] kan, bij interventies in het kader van de opdrachten vermeld in artikel 11, in afwezigheid van beschikbare openbare diensten en bij gebrek aan voldoende middelen, de personen en zaken die hij nodig acht, opvorderen.

Dezelfde bevoegdheid wordt verleend aan de burgemeester, alsook aan de zonecommandant en, bij delegatie van deze laatste, aan de officieren tijdens interventies van deze diensten in het kader van hun opdrachten.

De Koning legt de procedure en de nadere regels van de opvordering vast.

§ 2. Dragen de kosten verbonden aan de opvordering van personen en zaken en vergoeden deze kosten aan de rechthebbenden:

1° de Staat, wanneer het de minister of zijn [gemachtigde] is die overgaat tot de opvordering;

2° de gemeente wanneer het de burgemeester is die overgaat tot de opvordering;

3° de zone wanneer het de zonecommandant of de officieren zijn die overgaan tot de opvordering.

De kosten zijn niet verschuldigd wanneer ze voortvloeien uit de herstelling van de schade die veroorzaakt werd aan de opgevorderde personen en zaken en voortvloeien uit ongevallen die plaatsvonden in de loop van of door het feit van de uitvoering van de operaties met het oog waarop de opvordering plaatsvond, wanneer het ongeval opzettelijk veroorzaakt werd door het slachtoffer.

§ 3. Tijdens de duur van de prestaties, worden de arbeidsovereenkomst en het leercontract geschorst ten voordele van de werknemers die deel uitmaken van deze diensten of die opgevorderd werden.]

Aldus gewijzigd bij W. van 16 juli 2023, art. 15. (inw. 03.09.2023) (B.S. 24.08.2023)

Bijlage 3 – Onkosten

Volgende kosten worden aangerekend bij een opvordering van voertuigen De Lijn (Regie of exploitant).

Deze bedragen zijn geldig tot en met 31/12/2025 en worden jaarlijks aangepast

Standaardbus per totkm incl admin	
week	5,34
zaterdag	5,85
zondag	7,61
supplement nacht loon	0,37

Gelede bus per totkm incl admin	
week	6,14
zaterdag	6,65
zondag	8,41
supplement nacht loon	0,37

Tram per totkm incl admin	
week	9,07
zaterdag	9,57
zondag	11,34
supplement nacht loon	0,37

‘Nacht’ start vanaf 20u en loopt tot 6u.